

Asia: VN/2058/2025

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

Lausunnonantajan lausunto

1. Palaute osallistumisen edellytysten sisällöstä (3 §).

-

2. Palaute osallistumisvakuuden määrästä ja uusimisesta (4 §).

-

3. Palaute tarjottavasta hyödyntämismaksusta, kuten maksun määräytymisestä, indeksoinnista ja pisteytyksestä (8 § ja liitteen 1 kohta A).

-

4. Palaute edistämismaksuuden määrästä, kerryttämisestä ja uusimisesta (10 §).

-

5. Palaute kokemuksesta, osaamisesta ja muuta hankkeen edistämiskykyä koskevista valintakriteereistä (liitteen 1 kohta B) sekä niihin liittyvistä määritelmistä (1 §).

-

6. Palaute hankkeen ympäristövaikutuksia koskevista valintakriteereistä (liitteen 1 kohta C).

-

7. Palaute energiajärjestelmän joustavuutta koskevista valintakriteereistä (liitteen 1 kohta D).

Kannustavatko ehdotetut pistemäärät näkemyksenne mukaan riittävästi kyseisten energiajärjestelmän joustavuutta edistävien hankkeiden toteutukseen?

Tarvitsevatko hankkeet ylipäänsä lisäkannusteita pisteytyksen muodossa toteutuakseen?

Tulisiko hankekategorioiden poiketa esitetystä?

-

8. Palaute hyödyntämismaksun ja laadullisten valintakriteerien pisteytyksen suhteesta, eli siitä, että hinnan osuus on 50 prosenttia ja laadun osuus 50 prosenttia (6 § ja liite 1).

Tulisiko jakoa mielestänne muuttaa ja jos, miksi?

-

9. Muu palaute.

Kalatalouden Keskusliitto lausuu seuraavaa:

Valmistelutextissä esitetään, että asetuksen tavoitteena on luoda läpinäkyvät, ennakoitavat ja tasapuoliset säännöt talousvyöhykkeen merituulivoima-alueiden kilpailutukselle. Kalatalouden ja laajemman ympäristön näkökulmasta pidämme ongelmallisena, ettei tavoitteissa mainita ympäristönäkökohtien huomioon ottamista millään tasolla. Pidämme vähintään toivottavana – ellei suoranaisena vaatimuksena – että tavoitteisiin lisätään meriluonnon haittojen minimointi.

Kalatalouden Keskusliitto palaa tässä asetuksessa samoihin seikkoihin, joita korostimme lakia koskeneessa lausunnossamme. Nostamme ne uudelleen esiin, koska merituulivoiman vaikutuksia kalakantoihin ja kalastukseen on edelleen aliarvioitu ja jätetty liian vähälle huomiolle.

1. Alueiden osoittamisen kriteerien puuttuminen

On ongelmallista, että kilpailutettavia alueita ei ole määritelty selkein ja julkisin kriteerein. Kalastuksen kannalta on välttämätöntä asettaa tarkemmat arviointiperusteet. Tärkeät kalastusalueet sekä kaloille keskeiset kutu- ja vaellusalueet joko ovat olemassa tai eivät – niitä ei voi siirtää, toisin kuin tuulivoimaloita ja niihin liittyviä oheistoimintoja ja -rakenteita.

Kun alueita asetetaan kilpailutukseen, on arvioitava jo suunnittelussa olevien hankkeiden yhteensovittaminen sekä Suomen aluevesillä että Ruotsin vesialueilla. Kytkeytymiä ja yhteisvaikutuksia on tarkasteltava etukäteen; ilman tätä etenemme merituulivoimakysymyksessä väärässä järjestyksessä ja ilman kokonaisarviota vaikutuksista.

Vaikutuksien arvioinnissa ei tule myöskään unohtaa että myös merikaapeliverkostolla saattaa olla vedenalaiselle meriluonnolle ja kalastukselle merkittäviä vaikutuksia aluevesillä ja rannikkoalueilla.

2. Ympäristökriteerien kapea-alaisuus

Asetuksen pisteytyskriteereissä ympäristönäkökohdista on huomioitu vain lintututkan käyttö sekä uusiutuvat polttoaineet. Emme vastusta lintututkaa, mutta katsomme, että tarvitaan kunnianhimoisempi ja kokonaisvaltaisempi ympäristökriteeristö, joka sisältää kalaston ja kalakannat.

Asetuksen tausta-aineiston mukaan vesilain mukainen lupamenettely täsmentää selvitysvelvoitteita. Joudumme kuitenkin toteamaan, että tähänastiset lupahakemukset kalastoon ja kalastukseen liittyen ovat olleet erittäin puutteellisia. Liian usein on todettu, ettei alueella harjoiteta kalastusta, ja tämän on annettu merkitä, ettei vaikutuksia synny. On korostettava, että kaupallisen kalastuksen puuttuminen ei ole todiste alueen vähäisestä merkityksestä kaloille; alue voi silti olla tärkeä kutu- tai vaellusalue.

Mikäli vaikutuksia kalastoon ei selvitetä, miten voidaan tehdä perusteltuja päätöksiä? Asetukseen tulee sisällyttää velvoitteet riittävästä selvityksistä ja varmistaa riittävä tutkimus merituulivoiman kalavaikutuksista.

3. Taloudellinen kompensatio

Uudistamme aiemmassa lausunnossamme esittämämme kannan: talousvyöhykkeen kilpailutuksesta kertyvistä tuloista merkittävä osa on kohdennettava Suomen kalatalouden kehittämiseen sekä tuulivoimatuotannon kalastukselle ja kalakannoille aiheuttamien haittojen tutkimiseen. Emme halua, että merituulivoimasta muodostuu kalataloudelle "uusi vesivoima", tehden tyhjäksi niin ennallistamiseen tehtävät mittavat satsaukset kuin marginalisoi lopullisesti jo nyt voimakkaasti ympäristön tilan heikkenemistä seuranneen sääntelyn kohteeksi joutuneen toimialan.

Helsingissä 18. päivänä elokuuta 2025

Malin Lönnroth

kalatalouden ja viestinnän erityisasiantuntija

Rasmus Åkerblom

lakimies

Lönnroth Malin
Kalatalouden Keskusliitto